

ДАПАМОЖНІК

**ТРЫ КРОКІ ДА
ІНТЭГРАЦЫІ НА ПАМОР'І**

**WOJEWÓDZTWO
POMORSKIE**

**CENTRUM
WSPARCIA
IMIGRANTÓW
I IMIGRANTEK**

Змест:

Увядзенне

1. Перад пачаткам працы
2. Што палягчае жыццё ў Польшчы?
 - 2.1 PESEL (персанальны нумар)
 - 2.2 Рэгістрацыя
3. Перш чым арандаваць кватэру
4. Ахова здароўя і доступ да медыцынскіх паслуг
 - 4.1 Грамадская ахова здароўя
 - 4.2 Прыватная ахова здароўя
5. Прапанова для дзяцей з міграцыйным вопытам
 - 5.1 Здароўе
 - 5.2 Адукацыя
6. Рэгістрацыя аўтамабіля і правы кіроўцы
7. Як і навошта плаціць падаткі ў Польшчы?
 - 7.1 Рэзідэнт
 - 7.2 Нерэзідэнт
 - 7.3 Штогадовая падатковая дэкларацыя НДФЛ (PIT)
8. Дзе знайсці дапамогу?
 - 8.1 Паліцыя
 - 8.2 Важныя нумары экстранных службаў
 - 8.3 Страта дакументаў
 - 8.4 Штраф
 - 8.5 Выбраныя дыпламатычныя ўстановы
 - 8.6 Падтрымка няўрадавых арганізацый
 - 8.7 Важныя кантакты / карысныя спасылкі
9. Важныя даты і святы

Увядзенне

Гэты дапаможнік створаны для новых жыхароў Паморскага рэгіёну, якія прыехалі сюды з іншых краін. Мы хацелі б даць карысную інфармацыю аб адміністрацыйных працэдурах, доступе да медыцынскіх паслуг, адукацыі дзяцей і падтрымцы з боку дзяржаўных устаноў і няўрадавых арганізацый.

Дапаможнік мае адкрытую формулу, можа быць дапоўнены канкрэтнымі дадзенымі паасобных муніцыпалітэтаў або паветаў (раёнаў). Мэтай аўтараў было стварэнне карыснага інструмента як для мігрантаў і мігрантак, так і для службовых асоб, якія прадстаўляюць інфармацыю новым жыхарам.

1. Перад пачаткам працы

Перш чым прыступіць да працы ў Польшчы, памятайце, што Вы і Ваш працадаўца (наймальнік) несяце адказнасць за юрыдычныя наступствы занятасці ў незарэгістраваным выглядзе.

Якія юрыдычныя наступствы незарэгістраванай працы ў Польшчы?

Наймальнік, наймаючы работнікаў без адпаведных дакументаў, можа атрымаць штраф у памеры ад 1 тысячы да 30 тысяч злотых.

Для імігранта, які працуе без адпаведных дакументаў, пакаранне значна больш строгае, акрамя штрафу ў 1 тысячу злотых яму пагражае дэпартацыя ў яго краіну і забарона на ўезд ва ўсю шэнгенскую зону ад 6 месяцаў да 5 гадоў.

Адмена забароны на ўезд магчымая толькі пасля заканчэння паловы тэрміну забароны. Такім чынам, калі імігранту/цы забаронены ўезд на адзін год, ён можа ў сваёй краіне падаць заяўку на зняцце забароны толькі праз 6 месяцаў.

Праверкай дакументаў аб працаўладкаванні іншаземцаў у Польшчы займаецца Пагранічны Камітэт і Нацыянальная Інспекцыя Працы.

Як можна ўзаконіць працу ў Польшчы?

У Польшчы найбольш распаўсюджанымі з'яўляюцца 3 тыпы кантрактаў, якія рэгулююць занятасць:

- **Працоўны дагавор (Umowa o pracę)** - гэтая дамова рэгулюецца Працоўным кодэксам. Ён можа быць заключаны на пэўны тэрмін або на пробны перыяд. Лепшай, выгаднай і бяспечнай для работніка формай з'яўляецца занятасць на нявызначаны тэрмін. Работнік мае права на адпачынак і бюлетэнь па хваробе.

- **Заказны дагавор (Umowa zlecenia)** - форма кантракта, рэгуляваная Грамадзянскім кодэксам. Асоба, нанятая такім чынам, мае больш нізкія права ў галіне правоў работнікаў (напрыклад, адсутнасць права на штогадовы адпачынак, на платны бюлетэнь па хваробе). Гэты дагавор звычайна падпісваецца на пэўны перыяд часу. У выключных выпадках ён можа быць заключаны на нявызначаны тэрмін. Час працы па гэтым кантракце ўключаны ў працоўны стаж.

- **ВАЖНА:** Заказны дагавор прадстаўляе работніку медыцынскую страхоўку (уключае так званы ўнёсак на здароўе, калі працаўнік не аплачвае яго іншым спосабам)

- **Кантракт на канкрэтную працу (Umowa o dzieło)** - гэта форма кантракта, рэгуляваная Грамадзянскім Кодэксам. Асоба, якая прымае кантракт, абавязваецца выканаць пэўную працу, за якую атрымлівае ўзнагароджанне. Кантракт заключаецца толькі на час, неабходны для выканання дадзенай працы. Час працы ў рамках кантракту на канкрэтную працу не ўключаны ў працоўны стаж. Кантракт не нясе за сабой абавязковага медыцынскага страхавання і, такім чынам, НЕ гарантуе медыцынскую страхоўку.

Асноўнымі дакументамі, якія легалізуюць працу замежніка ў Польшчы, з'яўляюцца:

- **Заява аб даручэнні працы замежніку** - грамадзянам Арменіі, Рэспублікі Беларусь, Рэспублікі Грузія, Рэспублікі Малдова, Расійскай Федэрацыі і Украіны.

Гэты дакумент наймальнік рэгіструе ў Паятовым Упраўленні па Працаўладкаванню.

Заява з'яўляецца асновай для падпісання кантракту з наймальнікам і выканання работы на працягу максімум 180 дзён у годзе.

У выпадку змены наймальніка ці толькі пасады, наймальнік павінен зарэгістраваць новую заяву. Заява выдаецца для канкрэтнага замежніка.

- **Правінцыйны (ваяводскі) дазвол на працу** - неабходны пасля 180 дзён працы на падставе згаданага вышэй заявы, і **ад самага пачатку для грамадзян іншых краін.**

Ваяводскага дазвол на працу наймальнік атрымлівае ва Управе Ваяводства, на тэрыторыі якога зарэгістраваная штаб-кватэра фірмы наймальніка.

Важная заўвага: часовы від на жыхарства і дазвол на працу (канкрэтна карта віду на жыхарства, выдадзеная на гэтай аснове) само па сабе з'яўляецца правінцыйным (ваяводскім) дазволам на працу, але толькі ў дадзенага наймальніка і на такой пасадзе, як указана ў заяве аб пражыванні.

Хто можа працаваць у Польшчы БЕЗ дазволу на працу?

- асобы, якія атрымалі статус бежанца ў Польшчы;
- людзі, якім была дадзена дадатковая абарона ў Польшчы;
- якія маюць **від на сталае жыхарства**;
- якія маюць **від на жыхарства на працяглы тэрмін знаходжання ў ЕС**, выдадзены ў Польшчы ці, у выключных выпадках, прадстаўлены іншай дзяржавай-членам ЕС;

- асобы, які атрымалі дазвол на дапушчальнае знаходжанне ў Польшчы;
- якія маюць часовую абарону ў Польшчы;
- якія маюць гуманітарную абарону ў Польшчы;
- якія з'яўляюцца грамадзянамі дзяржаў-членаў ЕС або дзяржаў-членаў АЭП або дзяржавы, якая не ўваходзіць у АЭП, грамадзяне якога карыстаюцца свабодным перамяшчэннем асоб па пагадненні, заключаным гэтай краінай з Еўрапейскім Саюзам і яго дзяржавамі-членамі. Дазвол распаўсюджваецца таксама на членаў сям'і такіх грамадзян;
- ахвяры гандлю людзьмі, калі яны выконваюць пэўныя ўмовы;
- асобы, якія маюць часовы від на жыхарства ў Польшчы, прадстаўлены ў сувязі з заключэннем шлюбу з польскім грамадзянінам або замежнікам са статусам бежанца, дадатковай абаронай, пастаянным відам на жыхарства або доўгатэрміновым знаходжаннем у ЕС, дапушчальным знаходжаннем або часовай абаронай, прадстаўленай яму ў Польшчы;
- асобы, якія знаходзяцца ў асаблівай сітуацыі (смерць сужонца/кі грамадзяніна/кі ЕС або развод з грамадзянінам ЕС, якія захавалі права на знаходжанне на падставе дазволу на часовае пражыванне ў Польшчы);
- асобы, якія ва ўстаноўлены тэрмін падалі поўную заяўку на падаўжэнне часовага віду на жыхарства, калі яны перад падачай заяўкі мелі права працаваць без дазволу;
- якія маюць сапраўдную Карту Паляка;
- трэнеры, якія ўдзельнічаюць у прафесійных стажыроўках, выконваюць функцыі ў праграмах, што ажыццяўляюцца ў рамках дзейнасці ЕС або іншых міжнародных праграм дапамогі;
- настаўнікі замежных моў, якія працуюць у дзіцячых садках, школах, установах, цэнтрах, педагагічных навучальных установах або каледжах;
- якія працуюць да 30 дзён на працягу каляндарнага года ў якасці даследчыкаў або артыстаў;
- вочныя студэнты ў Польшчы, што навучаюцца ў Польшчы на падставе візы;
- вочныя студэнты ў Польшчы, што навучаюцца ў Польшчы і якія пражываюць у Польшчы на падставе дазволу на часовае пражыванне, выдадзенага на ўвесь тэрмін дзеяння віду на жыхарства;
- выпускнікі польскіх сярэдніх школ (у тым ліку паслявузаўскіх), студэнты дзённых універсітэтаў або дактарантуры ў польскіх універсітэтах і навукова-даследчых інстытутах;
- асобы, якія маюць дазвол у адпаведнасці з Пагадненнем Еўрапейскай эканамічнай супольнасцю і Турцыяй;
- асобы, якія належаць да іншых груп, гэта значыць выкладчыкі замежных моў, дэлегаваныя для працы ва ўстановах культуры, ваеннаслужачыя, пастаянныя карэспандэнты сродкаў масавай інфармацыі, спартсмены, духавенства;

- асобы, які працуюць на аднаго наймальніка, мін. 3 месяцы на падставе працоўнага дагавора (з заявай аб даручанай працы замежніку), і якія пасля гэтага чакаюць ваяводскага дазволу на працу). Выкананне працы без дазволу можа працягвацца да таго часу, пакуль рашэнне не будзе прынята ваяводу.

- **Важна:** праца павінна выконвацца на аснове працоўнага дагавора.

Дазвол на працу таксама НЕ патрабуецца ў выпадку замежнікаў, адпраўленых у Польшчу замежным наймальнікам (пры ўмове, што яны захоўваюць пастаяннае месца жыхарства за мяжой) на тэрмін, які не перавышае 3 месяцаў, з мэтай:

- выканання зборачных, рамонтных або кансерватарскіх работ пастаўленага абсталявання, канструкцый, машын або іншага абсталявання, калі іх наймальнікам з'яўляецца замежны наймальнік;
- прыём замоўленага абсталявання, машын, канструкцый ці іншага абсталявання, вырабленага польскім прадпрыемствам;

навучанне супрацоўнікаў польскага наймальніка, атрымальніка прылад, канструкцый, машын або іншага абсталявання ў рамках яго эксплуатацыі або выкарыстання; збор і дэмантаж выставачных стэндаў, догляд за імі, калі экспанент з'яўляецца замежным наймальнікам, які дэлегуе іх з гэтай мэтай.

Рэгістрацыя і нумар PESEL - гэта фармальнасці, без якіх можна жыць у Польшчы, але валоданне якімі робіць жыццё нашмат прасцей. Рэгістрацыя дазваляе, напрыклад, пазбегнуць складанай працэдуры ўводу нумароў зямельных і іпатэчных кніг або іншых натарыяльных актаў, якія пацвярджаюць права ўласнасці на памяшканне для падачы заявы на атрыманне віду на жыхарства. З нядаўняга часу рэгістрацыя таксама дазваляе аўтаматычна атрымліваць PESEL. Гэта палягчае падачу заяўкі на страхаванне, стварэнне ўліковага запісу ў банку, а таксама дапамагае ў кантактах з бальніцамі і паліклінікамі.

2.1 PESEL (індывідуальны нумар)

Што такое PESEL?

PESEL - гэта адзінаццацілічбавы нумар, які выкарыстоўваецца для ідэнтыфікацыі чалавека.

На практыцы, у многіх месцах у Польшчы, мігрантаў пытаюць пра PESEL. Хоць, згодна з польскім заканадаўствам, у большасці выпадкаў гэты нумар не патрабуецца, але ён палягчае функцыянаванне.

Заяўку на нумар PESEL можна падаць адначасова з заяўкай на рэгістрацыю. Умовай атрымання нумара PESEL з'яўляецца атрыманне прапіскі.

Як атрымаць PESEL?

- запоўніць заяўку аб прызнанні нумара PESEL,
- прыкладзіце неабходныя дакументы: ксеракопію пашпарта або пасведчання асобы (ці іншы дакумент, які пацвярджае вашу асобу і грамадзянства) і пасведчанне аб рэгістрацыі.

Заяўку на прызнанне нумару PESEL можна падаць адначасова з заяўкай на рэгістрацыю.

do uzupełnienia przez powiat:

Где подать заявку на присвоение номера PESEL: adres Urzędu Miasta/Gminy

Калі вы не можаце зарэгістравацца і хочаце атрымаць нумар PESEL, запоўніце заяўку на нумар PESEL, прыкладзіце ксеракопію пашпарта або пасведчання асобы (ці іншы дакумент, які пацвярджае вашу асобу і грамадзянства).

Важна: калі вы хочаце атрымаць PESEL без рэгістрацыі, ўпішыце ў заяўцы фактычную прававую аснову, у выніку якой узнікае абавязак мець PESEL. Калі які-небудзь офіс або ўстанова (напрыклад, ZUS або бальніца) патрабуе нумар PESEL, ён таксама павінен пазначыць прававую аснову.

Калі заяўка будзе ўтрымліваць няпоўную інфармацыю або будзе няправільна запоўненая, вы атрымаеце інфармацыю аб тым, што неабходна дапоўніць.

Калі прававая аснова для прысваення нумару PESEL будзе запоўнена правільна, вы атрымаеце апавяшчэнне аб прысваенні нумара PESEL.

Памятайце! Калі ўправа або ўстанова не ўкажа прававую аснову, з якой вынікае неабходнасць мець нумар PESEL, можаце пазначыць нумар пасведчання асобы: пашпарта, пасведчання асобы або іншага дакумента, які пацвярджае вашу асобу і грамадзянства. Часам для гэтага патрабуецца ручны ўвод дадзенага ліку ў сістэму, паколькі сістэма аўтаматычна запраграмавана толькі на нумар PESEL.

2.2 Рэгістрацыя (прапіска)

Іншаземец, які пражывае ў Польшчы больш за 30 дзён, абавязаны зарэгістравацца на часовы або сталы перыяд. Калі вы ўвесь час зарэгістраваныя ў іншым месцы (напрыклад, у краіне паходжання), у Польшчы дастаткова часовай рэгістрацыі. Аднак, калі ў вас ёсць пастаянны від на жыхарства і вы плануеце пастаянна знаходзіцца ў Польшчы, вы павінны быць зарэгістраваныя на пастаяннай аснове.

Варта адрозніваць **часовы від на жыхарства** (тычыцца знаходжання на тэрыторыі Польшчы) ад **рэгістрацыі** (тычыцца пацверджання пражывання ў дадзеным месцы).

У той жа час вы можаце мець адно пастаяннае месца жыхарства і адну часовую рэгістрацыю.

Як зарэгістравацца?

Можна зрабіць гэта:

а) па электроннай пошце, запоўніўшы адпаведную форму на вэб-сайце: <https://obywatel.gov.pl/>. Анлайн-прыкладанне павінна быць падпісана абароненым электронным подпісам або давераным профілем;

б) асабіста ў муніцыпальным / камунальным упраўленні: запоўніць заяўку «на часовае пражыванне» і прыкласці да яе дакумент, які сведчыць асобу (пашпарт або пасведчанне асобы або іншы дакумент, які пацвярджае асобу і грамадзянства). Заяўка павінна ўтрымліваць пісьмовае пацверджанне ўладальніка памяшкання або іншай асобы, які гаспадаруе кватэрай, аб вашым пражыванні ў дадзеным месцы. Пры падачы заяўкі трэба будзе падаць арыгінальны дакумент, які пацвярджае юрыдычнае права на памяшканне (напрыклад, зямельны і іпатэчны рэгістр).

Калі па якой-небудзь прычыне немагчыма атрымаць подпіс ўладальніка ў заяўцы і падаць арыгінальны дакумент, які пацвярджае, хто з'яўляецца законным уладальнікам памяшкання, падай заяўку ў офіс аб прапісцы па адміністрацыі ўнаму вырашэнню.

Важна! Рэгістрацыя (прапіска) у Польшчы не прывілей, а абавязак.

Пасведчанне аб рэгістрацыі - гэта дакумент, які пацвярджае прапіску ў пэўным месцы. Каб яго атрымаць, вам неабходна:

а) запоўніць і падаць заяўку на выдачу пасведчання з рэгістра насельніцтва,

б) заплаціць 17 злотых за пасведчанне аб рэгістрацыі.

Памятайце! Для атрымання карты на знаходжанне пасведчанне аб рэгістрацыі не патрабуецца.

3. Перш чым арандаваць кватэру

На камерцыйным рынку кватэра можна арандаваць непасрэдна ва ўладальніка або яго прадстаўніка або праз агенцтва нерухомасці.

Пры пошуку пакоя, кватэры або дома для арэнды варта звярнуць увагу на поўны кошт арэнды. **Асноўная цана**, якая з'яўляецца ў абвестках, звычайна роўная суме, якую збірае ўладальнік кватэры. Часта да яе дадаецца: **арэнда + зборы за так званыя камунальныя паслугі (напрыклад, газ, вада, электрычнасць).**

Гаспадар часта таксама атрымлівае дэпазіт.

Пра што спытаць:

- аб агульнай суме штомесячнай платы,
- пра тып ацяплення (электрычны апал будзе даражэйшы, чым так званае цэнтральнае ацяпленне),
- пра суму дэпазіту (калі сума дэпазіту перавышае вашы фінансавыя магчымасці, запытаеце ўладальніка пра магчымасць ўкладу ў растэрміноўку).

Кोшт арэнды кватэры = штомесячная арэндная плата + зборы (арэнда, газ, электрычнасць, інтэрнэт і т. д.) + аднаразовы дэпазіт (зваротны)

Калі вы хочаце скарыстаць паслугі агенцтва нерухомасці, перад падпісаннем кантракту спытайце, хто пакрывае выдаткі за пошук кватэры. Часцей за ўсё ўладальнік кватэры плаціць за яго, але часам кліент, які шукае паслугу, таксама плаціць за паслугу.

Дагавор арэнды

Уладальнік кватэры павінен падпісаць з вамі дагавор арэнды. Пагадненне паказвае, сярод іншага:

- адрас памяшкання,
- перыяд часу, на які заключаны дагавор (гэта можа быць пэўны перыяд, напрыклад, год ці нявызначаны перыяд),
- памер збораў і ўмовы аплаты (напрыклад, да 10 чысла кожнага месяца),

- умовы скасавання дагавора, адстаўка ад арэнды кватэры,
- умовы вяртання дэпазітаў.

Важна! Не падпісвайце кантракт, калі вы недакладна разумеете яго змест.

Што рабіць, калі ўладальнік кватэры не хоча падпісаць кантракт?

Адсутнасць кантракту можа ў будучыні прывесці да смутнай сітуацыі адносна сумы збораў, правілаў спынення кантракту або вяртання дэпазіту. Калі вы згаджаецеся жыць без кантракту, не забудзьцеся старанна вызначыць усе ўмовы арэнды з уладальнікам. У выпадку праблем можна даказаць, што быў вусны дагавор.

Памятайце! Працадаўца не можа прымушаць работніка жыць там, дзе арандуе кватэры супрацоўнікам, і аўтаматычна спаганяць частку ўзнагароджання за аплату пражывання.

Некаторыя працадаўцы валодаюць пакоямі, кватэрамі і кіруюць інтэрнатамі, у якіх раскватараваны рабочыя.

Калі вы хочаце жыць у такім месцы, загадзя праверце ўмовы пражывання, колькасць людзей у нумарах і кошт арэнды.

Карыстанне памяшканнем, прапанаваным працадаўцай, можа ажыццяўляцца толькі са згоды работніка.

do uzupełnienia przez powiat:

Адрасы вэб-сайтаў або іншых месцаў, дзе можна знайсці рэкламу аб арэндзе кватэры / пакоя ў вашым павеце.

4. Ахова здароўя і доступ да медыцынскіх паслуг

У Польшчы можна лячыцца па двух варыянтах: **грамадская** (бясплатная) ахова здароўя ці **прыватная** ахова здароўя.

4.1 Грамадскае (бясплатнае) медыцынскае абслугоўванне.

Бясплатнай медыцынскай дапамогай у Польшчы карыстаюцца асобы, якія маюць медыцынскае страхаванне ў Нацыянальным Фондзе Аховы Здароўя (NFZ).

Нацыянальны Фонд Аховы Здароўя (NFZ) з'яўляецца дзяржаўным органам, які фінансуе лячэнне і пакрыццё выдаткаў на лекавыя сродкі застрахованым асобам.

У каго ёсць медыцынская страхоўка?

- Работнік з працоўнай дамовай і / або заказным кантрактам.
- Муж / жонка работніка. Гэта не адбываецца аўтаматычна. Мужа / жонку неабходна заявіць на страхоўку ў вашага наймальніка. Калі муж / жонка пачне працаваць, пра гэта як мага хутчэй неабходна інфармаваць вашага працадаўцу, каб не дубляваць страхоўку.
- Дзеці работніка. Кожнае дзіця да 18 гадоў. Дзеці старэйшыя за 18 гадоў (да 24 гадоў), толькі калі яны вучацца. Кожнае дзіця старэйшае за 18 гадоў трэба аб страхаванні заявіць наймальніку.

Пацвярджанне права на медыцынскае страхаванне.

Калі ў вас ёсць нумар PESEL, дадзеныя аб вашай страхоўцы знаходзяцца ў інфармацыйнай сістэме EWUŚ. Аднак можа ўзнікнуць сістэмная памылка і не пацвердзіць страхоўку. У гэтым выпадку вам неабходна мець дакумент, які пацвярджае страхоўку, як і тым, у каго няма нумара PESEL.

Дакументы, якія пацвярджаюць медыцынскую страхоўку:

- штомесячная справаздача ZUS RMUA, выдадзеная наймальнікам,
- бягучае пацвярджанне аплаты страхоўкі медыцынскага страхавання - для асобы, якая вядзе бізнэс-дзейнасць,

- пагадненне, заключанае з Нацыянальным Фондам Аховы Здароўя, разам з копіяй формы ZUS ZZA і бягучае пацверджанне аплаты страхоўкі па медыцынскім страхаванні - для добраахвотна застрахованай асобы,
- Студэнты (ад 18 да 26 гадоў) дадаткова маюць школьнае або студэнцкае пасведчанне.

Памятайце! Вы таксама можаце атрымаць медыцынскую страхоўку і, у той жа час, права на бясплатнае лячэнне, заплаціўшы сваё ўласнае медыцынскае страхаванне. Гэтая працэдура называецца «добраахвотным укладам па здароўі»,

Хто мае права на добраахвотнае медыцынскае страхаванне?

1. Асобы, якія працуюць па кантракце на канкрэтную працу.
2. Асобы, якія працуюць па кантракце.
3. Студэнты і ўдзельнікі дактарантуры, якія вучацца ў Польшчы, а таксама выпускнікі, якія праходзяць абавязковую стажыроўку ў Польшчы,
4. Асобы, якія маюць дазвол на памяркоўнае знаходжанне або якія маюць статус бежанца, прадстаўленыя ў Рэспубліцы Польшча, або асобы, якія карыстаюцца часовай абаронай на яе тэрыторыі;
5. Асобы, якія праходзяць стажыроўку адаптацыі;
6. Асобы, якія праходзяць курсы польскай мовы і падрыхтоўчыя курсы для навучання на польскай мове ва ўніверсітэтах Польшчы.

Як застрахаваць сябе добраахвотна?

Інструкцыі і спіс неабходных дакументаў можна знайсці тут:

<http://www.nfz.gov.pl/dla-pacienta/zalatw-sprawe-krok-po-kroku/jak-ubezpieczyc-sie-dobrowolnie/>

Заяўку і дакументы трэба прадставіць у:

**do uzupełnienia przez powiat:
Адрас адпаведнага філіяла NFZ**

Калі ў вас ёсць медыцынская страхоўка, вы маеце права карыстацца:

1. Дапамогай **сямейнага лекара (тэрапеўта)**. Перад першым візітам трэба пайсці ў выбраную клініку, запоўніць і прадставіць дэкларацыю аб выбары лекара першай дапамогі, медсястры, у выпадку жанчын таксама заяву аб выбары акушэркі.
2. Начной і святочнай апекай і бальнічнай дапамогай, аддзяленнем неадкладнай дапамогі.
3. субсідзіраваннем лекаў або рэцэптаў на зваротныя лекавыя сродкі.

4. Медыцынскай рэабілітацыяй.

5. Правам на ўсе дыягнастычныя даследаванні, на якія накіруе лекар, чый кабінет мае інфармацыю «Пагадненне з NFZ». Лекар павінен указаць адрас месца правядзення даследаванняў.

6. наведванне ўрача-спецыяліста, да якога накіраванне выдасць лекар першай медыцынскай дапамогі. Урач-спецыяліст, які аказвае лячэнне, павінен мець перад кабінетам інфармацыю аб кантракце з NFZ. Без накіравання можна атрымаць лячэнне ў наступных спецыялістаў:

- Псіхіятр
- Анколаг
- Стаматолаг,
- Гінеколаг.

7. Маеце права на бясплатнае лячэнне без накіравання, калі:

- хворы на сухоты,
- заражаны ВІЧ,
- маеце залежнасць ад алкаголю, інтаксікантаў, псіхатропных прэпаратаў. У вобласці лячэння залежнасці і тэрапіі.

do uzupełnienia przez powiat:

Адрасы шпіталяў / паліклінік/ кругласутачных аптэк у вашым рэгіёне:

4.2 Приватная медыцынская дапамога

Прыватнымі медычнымі кабінетамі або бальніцамі могуць карыстацца ўсе, хто аплаціць паслугу (напрыклад, медыцынская кансультацыя, агляд і г. д.).

На рынку існуе мноства прыватных медыцынскіх кабінетаў і клінік. Самы прасты спосаб знайсці іх у Інтэрнэце - увесці правільную фразу. Адным з парталаў, якія могуць палегчыць пошук спецыяліста, з'яўляецца <https://www.znanylekarz.pl/>.

Вы таксама можаце набыць гэтак званы абанемент у медыцынскай установе. Тады вы плаціце адзін раз у месяц і карыстаецеся абраным медыцынскім пакетам (комплексам паслуг).

do uzupełnienia przez powiat:
адрасы прыватных медычных устаноў у павеце

5. Прапанова для дзяцей з міграцыйным вопытам

5.1 Здароўе

Кожнае дзіця, бацькі якога маюць медыцынскае страхаванне ў Польшчы, мае права на бясплатнае медыцынскае абслугоўванне ва ўстановах, якія маюць кантракт з Нацыянальным Фондам Аховы Здароўя (так званы NFZ). Кожная такая ўстанова мае адпаведную інфармацыю перад уваходам. Дзіцём, у адпаведнасці з палажэннямі медыцынскага страхавання, з'яўляецца асоба маладзейшая за 18 гадоў, і да 24 гадоў, калі працягвае адукацыю.

Нацыянальны Фонд Аховы Здароўя (NFZ) з'яўляецца дзяржаўным органам, які фінансуе лячэнне і пакрыццё выдаткаў на лекавыя сродкі застрахованым асобам.

Як зарэгістраваць дзіцяці да доктара ў рамках грамадскай аховы здароўя (так звананага бясплатнай)? Неабходна:

1. зарэгістраваць дзіцяці для страхавання ў вашага наймальніка
2. выбраць паліклініку (пажадана блізка да месца жыхарства)
3. зрабіць заяву ў рэгістрацыі паліклінікі аб выбары лекара.

do uzupełnienia przez powiat:
спіс і адрасы паліклінік, якія маюць кантракт з NFZ:

Раптоўная хвароба

Клінікі звычайна адкрыты ад з 7.00 да 19.00 з панядзелка па пятніцу. Аднак, калі ваша дзіця сур'ёзна захварэе ноччу, у выхадны або святочны дзень, вы можаце бясплатна скарыстацца паслугамі начной і святочнай медыцынскай апекі.

do uzupełnienia przez powiat:

Спіс і адрасы начных і святочных медычных устаноў:

Памятайце, калі жыццё вашага дзіцяці знаходзіцца пад пагрозай (напрыклад, дзіця траціць прытомнасць, абязводжваецца або праяўляе іншыя трывожныя сімптомы), выклічце хуткую дапамогу 112.

Дзіцячыя прышчэпкі і догляд за здаровымі дзецьмі.

Кожнае дзіця, які пражывае на тэрыторыі Польшчы, падпарадкоўваецца абавязку прыняцця ахоўных прышчэпак, незалежна ад таго, застрахованае дзіця ці не. Вакцынацыя бясплатная.

Для выканання гэтага абавязку і абароны вашага дзіцяці ад інфекцыйных захворванняў:

1. Пакажыце педыятру дакумент / пасведчанне аб вакцынацыі, якую дзіця раней атрымала ў краіне паходжання.
2. Паінфармуіце сямейнага лекара і спытайце план індывідуальнай імунізацыі дзіцяці. Стварэнне такога плана з'яўляецца абавязкам сямейнага лекара.
3. Прыйдзіце да лекара на прышчэпку ў тэрміны, названыя ў індывідуальным плане вакцынацыі, калі дзіця здаровае.
4. Ва ўзросце 2, 4, 6, 10, 14 і 18 гадоў сямейны лекар праводзіць так званы баланс дзіцяці, падчас якога ён мерае і ўзважвае, правярае правільнасць развіцця.

5.2 Адукацыя

У Польшчы сістэма адукацыі для дзяцей ва ўзросце да 18 гадоў дзеліцца на:

- Яслі і дзіцячыя сады (для дзяцей ад 6 тыдняў да 6 гадоў)
- Пачатковыя школы (8 класаў / для дзяцей ва ўзросце ад 6/7 гадоў)
- Сярэднія школы (4 або 5 класаў для падлеткаў ва ўзросце ад 16 гадоў), напрыклад, сярэднія школы, прафесійна-тэхнічныя вучылішчы, тэхнікумы. * Да нядаўняга часу сістэма адукацыі ў Польшчы таксама ўключала трохгадовыя гімназіі для моладзі ва ўзросце 13-16 гадоў. Аднак школьная рэформа 2017 года паступова адмяняе гімназіі, а у 2019 годзе яны будуць поўнасьцю адменены.

Дырэктар школы можа кваліфікаваць навучэнца, які прыязджае з-за мяжы ў адпаведны клас або ў адпаведны семестр, прыняўшы пад увагу ўзрост вучня, меркаванне бацькоў ці самога вучня, калі ён паўналетні.

Дзіцячыя садкі і школы ў Польшчы могуць быць **агульнадаступнымі (публічнымі) або непублічнымі**.

Дзяржаўныя ўстановы кіруюцца ў асноўным падраздзяленнямі мясцовага самакіравання (плата за іх ніжэй або наогул адсутнічае).

Непублічныя ўстановы кіруюцца прыватнымі або няўрадавымі арганізацыямі (плата за іх вышэй).

Кожнае мясцовае самакіраванне арганізуе апеку ў адпаведнасці са сваёй уласнай палітыкай, як у дачыненні да колькасці філіялаў, так і збораў, што збіраюцца з бацькоў.

do uzupełnienia przez powiat:

У вашым раёне даступна дадзеная навучальная прапанова:

(+ сістэма набору, напрыклад, адпаведны вэб-сайт, калі ёсць, даты набору)

Адукацыйная падтрымка для дзяцей з міграцыйным вопытам у польскай школе ўключае:

- Урокі польскай мовы (індывідуальныя або ў групе) не менш за 2 гадзіны ў тыдзень на працягу 2 гадоў або да таго часу, пакуль дзіця мае патрэбу,
- дапамогу асістэнта замежнага дзіцяці на працягу 2 гадоў,
- выраўніваючыя заняткі для пераадолення адрозненняў у праграме паміж польскай школай і школай ў краіне паходжання. У цэлым, дзіця можа скарыстаць 5 гадзін дадатковых заняткаў і ўрокаў польскай мовы ў тыдзень.

Удзел у дадатковых уроках польскай мовы не абмежаваны ў часе.

Магчымасць удзелу ў дадатковых выраўніваючых занятках па канкрэтных прадметах складае 12 месяцаў.

Сямейная дапамога

Асобы з дзецьмі маюць права на дадатковую дапамогу для дзяцей.

Падрабязную інфармацыю можна атрымаць ва ўпраўленні гміны, на тэрыторыі якой вы жывяце, там жа падаецца заяўка на выплату дапамогі.

Прыкладныя дапамогі:

Сямейная дапамога (сума залежыць ад даходу ў сям'і)

500+ сума 500 злотых штомесяц на другое і кожнае наступнае дзіця ва ўзросце да 18 гадоў, а таксама на першае дзіця, калі даход на члена сям'і не перавышае 800 злотых.

Добры пачатак - 300 злотых на кожнае дзіця, якое наведвае школу, адзін раз у год, выплачваецца перад пачаткам навучальнага года.

do uzupełnienia przez powiat:

адрасы MOPS, GOPS, MOPR

6. Рэгістрацыя аўтамабіля і правы кіроўцы

Вадзіцельскія правы

Правы кіроўцы - гэта дакумент, які дазваляе кіраваць транспартнымі сродкамі. У Польшчы існуе некалькі катэгорый правоў кіроўцы, у залежнасці ад тыпу транспартнага сродку, якім хочаце кіраваць. **Найбольш распаўсюджаная катэгорыя** - В, якая дае магчымасць кіраваць легкавым аўтамабілем (да 3,5 тон), легкавым аўтамабілем з лёгкім прычэпам, а таксама трактарам і матацыклам максімальнай магутнасцю 11 кВт. Іншыя катэгорыі ўключаюць А (матацыкл); А2 (матацыкл з магутнасцю рухавіка да 35 кВт, трохколавы матацыкл да 15 кВт), А1, В1; С (транспартны сродак з агульнай вагой больш за 3,5 тоны, але не аўтобус); С1; D (аўтобус). Больш падрабязную інфармацыю пра іншыя катэгорыі можна знайсці ў ваяводскім цэнтры дарожнага руху.

Як і ці трэба мяняць вашы правы кіроўцы на польскія?

Калі ў вас ёсць правы кіроўцы, выдадзеныя краінай ЕС або іншай краінай, якая падпісала Канвенцыю аб дарожным руху (спіс можна знайсці тут: <http://zielonalinia.gov.pl/upload/powroty/po-konwencja-wiedenska.pdf>) **Вам НЕ трэба абменьваць правы кіроўцы на польскія.**

Калі вашы правы кіроўцы былі выдадзены ў краінах, якія не з'яўляюцца ўдзельнікамі канвенцыі аб дарожным руху, **вы абавязаны мець міжнародныя правы кіроўцы ў дадатак да вадзіцельскага пасведчання, выдадзенага ў краіне паходжання, і прайсці тэарэтычную частку польскага экзамену на правы кіроўцы** (ёсць магчымасць здаць экзамен на іншай мове чым польская)

Якія дакументы неабходна падаць?

- запоўненую заяву (вы можаце знайсці яе на вэб-сайце Праўлення Гміны / павета)
- пашпарт ці іншы дакумент, які дазваляе ўсталяваць асобу;
- пацвярджэнне аплаты пошліны за выдачу пасведчання кіроўцы;
- ксеракопію пасведчання кіроўцы;
- 1 фатаграфію памерам 35x45 мм,
- пераклад пасведчання кіроўцы, завераны прысяжным перакладчыкам або кампетэнтным консулам Рэспублікі Польшча;
- ксеракопію карты жыхарства, візы або іншага дакумента, які пацвярджае права знаходжання на тэрыторыі Рэспублікі Польшча або пасведчанне, што вы вучыцеся не менш за шэсць месяцаў.

do uzupełnienia przez powiat:

вэб-спасылка да адпаведнай заявы на выдачу правоў кіроўцы
квота і нумар рахунку для аплаты
адрас адпаведнай установы

Хочаце атрымаць вадзіцельскія правы ў Польшчы?

Каб атрымаць новыя правы кіроўцы ў Польшчы, неабходна:

1. Атрымаць нумар РКК (профіль кандыдата на атрыманне пасведчання кіроўцы) - для гэтага трэба прадставіць медыцынскае пасведчанне, якое дазваляе кіраваць транспартнымі сродкамі, запоўніць заяўку і прыкласці да яе адпаведныя фатаграфіі і копіі віду на жыхарства (спасылка на форму)
2. Завяршыць курс у абраным OSK (Цэнтр навучання вадзіцеляў);
3. Здаць дзяржаўны экзамен у адпаведным аддзяленні Паморскага цэнтра дарожнага руху (адрас Цэнтра ў вашым раёне)
4. Пасля здачы экзамену на атрыманне вадзіцельскіх правоў неабходна заплаціць унёсак за выдачу пасведчання кіроўцы (квота)
5. Каб праверыць статус правоў кіроўцы, дастаткова наведаць вэб-сайт: www.info-car.pl

Рэгістрацыя аўтамабіля.

Любы, у каго ёсць аўтамабіль у Польшчы, павінен зарэгістраваць яго на працягу 30 дзён з моманту пакупкі.

Дзе гэта зрабіць?**do uzupełnienia przez powiat:**

адрас адпаведнага ўпраўлення

Якія дакументы неабходна прадставіць?

1. Запоўненую заяўку (спасылка на форму)
2. дакумент, які пацвярджае ўласнасць транспартнага сродку (напрыклад, дагавор куплі-продажу)
3. дакумент, які пацвярджае асобу, напрыклад, пашпарт (для праверкі),
4. рэгістрацыйны дакумент і рэгістрацыйныя знакі,
5. карта аўтамабіля*, калі выдадзена,
6. бягучы тэхнічны агляд транспартнага сродку,
7. дакумент, які пацвярджае заключэнне дагавора абавязковага страхавання грамадзянскай адказнасці (OC).

Кошт: (сума збору)

Страханне транспартных сродкаў:

Кожны ўладальнік машыны ў Польшчы абавязаны выкупіць страхоўку. Абавязковае страхаванне ад грамадзянскай адказнасці (так званае ОС).

Цэны страхавых полісаў вар'іруюцца ў залежнасці ад выбару страхавой кампаніі.

do uzupełnienia przez powiat (opcjonalnie): адрасы страхавых кампаній у павеце

Страта правоў кіроўцы

Правілы, якія тычацца пакарання за парушэнні правілаў дарожнага руху ў Польшчы, часта мяняюцца. У цяперашні час у Польшчы існуе сістэма балаў, якая санкцыяніруе асобныя правапарушэнні. Гэта азначае, што ў выпадку парушэння правілаў дарожнага руху паліцэйскі не толькі выпісвае штраф, але таксама налічвае адпаведную колькасць штрафных пунктаў.

Кіроўца, які перавысіць ліміт у 24 пункты, павінен прыняць удзел у давучванні, падчас якога ён / яна нагадае сабе правілы бяспекі дарожнага руху. Аднак, калі на працягу месяца з моманту атрымання адміністрацыйнага рашэння кіроўца не прыме ўдзелу ў курсе, ён губляе правы кіроўцы.

Калі кіроўца мае правы кіроўцы менш чым год, ліміт штрафных пунктаў роўны 20.

Аўтамабільнае абсталяванне

У вашым аўтамабілі заўсёды павінна быць аптэчка, вогнетушыцель (які павінен праходзіць тэхнічны агляд кожны год) і папераджальны трохкутнік.

7. Як і навошта плаціць падаткі ў Польшчы?

Падаткі з'яўляюцца абавязковымі ўнёскамі ў дзяржаўную казну. Яны існуюць у кожнай краіне, таксама ў Польшчы. Памер і тып падаткаў могуць быць рознымі, але ў кожнай краіне іх мэта такая ж.

Дзякуючы падаткам, якія паступаюць у дзяржаўную казну, краіна можа функцыянаваць, могуць існаваць шматлікія важныя дзяржаўныя ўстановы. Падаткі з'яўляюцца неад'емным элементам даходу дзяржавы.

Падатковая Інспекцыя - гэта адміністрацыйнае падраздзяленне, якое займаецца абслугоўваннем падаткаплацельшчыкаў і працэдурамі падатковага ўрэгулявання. Спіс усіх падатковых офісаў у Паморскім ваяводстве можна знайсці тут:

https://www.podatnik.info/katalog_firm/urzed_y_skarbowe/Pomorskie--cj0yMg==

Калі вы працуеце ў Польшчы ў адпаведнасці з працоўным дагаворам, заказной дамовай або кантрактам на канкрэтную працу, ваш наймальнік плаціць падатак у Падатковую Інспекцыю ад агульнай сумы вашага ўзнагароджання.

Іншаземец, які працуе ў Польшчы, можа разглядацца як падатковы рэзідэнт або як нерэзідэнт. Гэта залежыць ад асноўнага жыццёвага зацікаўлення замежніка ў гэтым падатковым годзе.

7.1 Падатковы рэзідэнт

Падатковым рэзідэнтам з'яўляецца асоба, якая мае цэнтр эканамічнай або асабістай зацікаўленасці на тэрыторыі Польшчы. Каб гэта вызначыць, ўлічваюцца наступныя факты:

- дзе жыве іншаземец і яго бліжэйшая сям'я?
- дзе іншаземец вядзе пастаянную дзейнасць?
- ці прабывае іншаземец на тэрыторыі Польшчы больш за 183 дзён на працягу года (гэта можа быць перыяд агульнага знаходжання, перарваны выездамі з Польшчы)?

У пачатку працы варта спытаць наймальніка, як ён будзе разлічваць падатковы год і як ён ставіцца да вас: як да падатковага рэзідэнта Польшчы ці як замежніка. Многія наймальнікі патрабуюць ад замежніка прадставіць пасведчанне Падатковай Інспекцыі

аб статусе падатковага рэзідэнта Польшчы. Гэта варта ведаць і своєчасова атрымаць патрэбны дакумент.

Іншаземец, які мае статус падатковага рэзідэнта ў Польшчы, абкладаецца падатковым абавязацельствам на тых жа ўмовах, што і грамадзянін Польшчы, які з'яўляецца падатковым рэзідэнтам: усе даходы, атрыманыя ім, у тым ліку з-за мяжы, падлягаюць падатковаму абавязку.

Важна! Калі вы з'яўляецеся падатковым рэзідэнтам у Польшчы, ваш падатак будзе пералічаны ў **Падатковую Інспекцыю, адпаведную вашаму месцу жыхарства.**

**do uzupełnienia przez powiat:
Адрас і тэлефон Падатковай Інспекцыі ў павеце**

7.2 Падатковы нерэзідэнт

Нерэзідэнт - гэта чалавек, які мае цэнтр сваіх жыццёвых інтарэсаў за межамі Польшчы. Падаткам абкладаецца толькі даход, атрыманы ў Польшчы.

Важна! Кампетэнтны орган па падаткаабкладанні замежнікаў - нерэзідэнтаў Паморскага ваяводства - гэта І Падатковае Упраўленне ў Гданьску, ul. Rzeźnicza 54/56, 80-822 Gdańsk, тэл. 58 321 23 00.

Калі ў вас ёсць якія-небудзь пытанні аб вашай падатковай сітуацыі, варта звярнуцца непасрэдна да служачага.

7.3 Штогадовая падатковая дэкларацыя PIT

Што азначае PIT?

PIT - гэта падатковы разлік за дадзены год, які неабходна падаць у адпаведную Падатковую Інспекцыю. Скарачэнне PIT ад ангельскага Personal Income Tax, і азначае агульнапрыняты падатак на прыбытак фізічных асоб, то ёсць зароботная плата, пенсіі, усе дапамогі, падатак на гаспадарчую дзейнасць і г. д.

Кожны, хто працуе ў Польшчы (незалежна ад тыпу кантракту і сумы даходу), абавязаны даваць справаздачу за падаткі адзін раз у год. Робім справаздачу за папярэдні год, гэта значыць у 2019 годзе, мы ўрэгулюем даход, атрыманы ў 2018 годзе. Гэта таксама тычыцца імігрантаў.

Як і калі разлічыць PIT?

Падставай для справаздачы / разліку з'яўляецца форма **PIT-11**, запоўненая наймальнікам, гэта значыць пацвярджэнне аплаты падатку. Наймальнік абавязаны

здаць РІТ да канца лютага кожнага года. Разлік заўсёды адносіцца да мінулага года. Нават калі вы працавалі 1 дзень, павінны атрымаць РІТ. Можаце атрымаць яго па электроннай пошце ці ў папяровай версіі.

Калі вы не атрымаеце РІТ-11, абавязкова спытаеце пра гэта свайго наймальніка. Магчыма, дакумент быў адпраўлены на іншы адрас, альбо прапаў без вестак у паштовым аддзяленні. Калі наймальнік не жадае выдаць РІТ-11, папрасіце ўмяшання Падатковую Інспекцыю.

Калі ў папярэднім годзе вы працавалі ў 4 месцах, вы павінны атрымаць 4 дакументы РІТ-11.

Інфармацыя, якая змяшчаецца ў РІТ-11, павінна быць пацверджаная ў падатковай дэкларацыі (так званы разлік РІТ-а).

Для гэтага можна выкарыстоўваць бясплатны інтэрнэт або камерцыйныя (аплата) паслугі падатковага ўпраўлення. Кожны год, у розных кропках горада, можна скарыстаць бясплатную дапамогу для разліку РІТ. Увядзіце ў вэб-браўзэры: «bezpłatne rozliczenie pit-u (назва горада)».

Падатковую дэкларацыю можна выслаць па пошце (пажадана заказным лістом) ці асабіста аднесці ў Падатковую Інспекцыю.

Тэрмін здачы дэкларацыі РІТ

Калі плаціце падатак як фізічная асоба, неабходна зрабіць гэта да апошняга дня красавіка да 24-00 гадзіны.

Памятайце! За адсутнасць падатковай дэкларацыі прыйдзеца плаціць запазычанасць па падатках плюс працэнты. Калі вы не здалі дэкларацыю да канца красавіка, лепш зрабіць гэта пазней, чым зусім не здаць. Чым даўжэй вы адцягваеце са здачай дэкларацыі, тым вышэй будзе адсотак запазычанасці.

do uzupełnienia przez powiat:

Дзе можна атрымаць дапамогу пры разліку РІТ у тваім павеце:

8. Дзе знайсці дапамогу?

8.1 Паліцыя

У выпадку крадзяжу, збіцця, пагроз або іншай шкоды неабходна паведаміць у паліцыю. Вельмі важна не хаваць і не заставацца сам-насам з такой сітуацыяй.

Не турбуйцеся аб тым, што вы не ведаеце польскай мовы, паліцыя, прымаючы вашы паказанні, скарыстаецца дапамогай перакладчыка.

Важна! Кожны паліцыянт у сваёй працы абавязаны паважаць чалавечую годнасць і паважаць правы чалавека. Ён служыць для дапамогі.

Паліцыя мае права кантраляваць знаходжанне ў Польшчы. З гэтай мэтай паліцэйскі можа папрасіць паказаць:

- дакументы, якія пацвярджаюць права пражывання на тэрыторыі Польшчы (напрыклад, пашпарт, віза, карта пражывання),
- дакументы, якія дазваляюць выконваць працу (дэкларацыя аб даручэнні працы замежніку або ваяводскі дазвол на працу).

**do uzupełnienia przez powiat:
Адрасы камісарыятаў паліцыі**

8.2 Важныя нумары экстранных службаў:

У выпадку якой-небудзь небяспекі звярніцеся па дапамогу.

Нумар **112** - гэта нумар службы экстраннай дапамогі ў Еўропе. Набярыце яго, калі адчуваеце пагрозу для бяспекі, здароўя або жыцця. Супрацоўнік цэнтра экстраннага выкліку, пры неабходнасці, перанакіруе справу ў паліцыю, пажарную брыгаду або неадкладную медыцынскую дапамогу.

Іншыя нумары экстранных службаў:

паліцыя 997

Хуткая дапамога 999

пажарная 998

Гарадская варта 986

Газавая дапамога 992

Энергетычная дапамога 991

do uzupełnienia przez powiat: іншыя важныя нумары ў павеце:
--

8.3 Страта дакументаў.

У выпадку страты або крадзяжу дакументаў першы крок павінен быць накіраваны ў паліцэйскі ўчастак. Вельмі важна прадухіліць выкарыстанне дакументаў іншымі людзьмі. Супрацоўнік паліцыі выдасць пасведчанне аб страце дакументаў, якое трэба прадставіць у пасольства або консульства вашай краіны для атрымання новага або заменнага дакумента.

8.4 Штраф

У выпадку парушэння палажэнняў польскага заканадаўства Паліцыя мае права выдаць штраф, гэта значыць налажыць фінансавую кару. Гэта ў асноўным адносіцца да парушэння правілаў дарожнага кодэкса.

Штраф можа быць выстаўлены ў трох формах:

1. Форма аплаты наяўнымі - выдаецца пасля выплаты штрафу непасрэдна супрацоўніку паліцыі.
2. Форма крэдыту - штраф, выпісаны праз квітанцыю,
3. Форма завочнага штрафу - выдаецца ў адсутнасць асобы, якая ўчыніла злачынства.

Асоба, якая ўчыніла злачынства, мае права адмовіцца ад прыняцця штрафу. У гэтай сітуацыі паліцыя накіруе справу ў суд з просьбай аб пакаранні. Справа таксама перадаецца ў суд у выпадку нявыплаты штрафу на працягу ўстаноўленага тэрміну.

8.5 Выбраныя дыпламатычныя місіі:

Генеральнае Консульства Украіны	ul. Bernarda Chrzanowskiego 60A, 80-278 Gdańsk Тэл. 58 346 06 90	Час працы: Панядзелак: 9.00-12.00 Аўторак: 9.00-12.00 Серада: 9.00-12.00 Чацвер: 9.00-12.00 Пятніца: 9.00-12.00 Субота, нядзеля: зачынена
Генеральнае Консульства Расійскай Федэрацыі	ul. Stefana Batorego 15 80-001 Gdańsk Тэл. 58 341 10 88	Час працы: Панядзелак: 8.30-12.30 Аўторак: закрыта Серада: 8.30-12.30 Чацвер: закрыта Пятніца: 8.30-12.30 Субота, нядзеля: зачынена
Пасольства Рэспублікі Беларусь	ul. Wiertnicza 58, 02-952 Warszawa Тэл. 22 742 09 90, 22. 842 52 02 608 416 313 (ад 17.00 да 8.00)	Час працы: Панядзелак: 8.00-16.30 Аўторак: 8.00-16.30 Серада: 8.00-16.30 Чацвер: 8.00-16.30 Пятніца: 8.00-16.30 Субота, нядзеля: зачынена
Генеральнае Консульства Рэспублікі Беларусь у Гданьску	Ul. Stanisława Noakowskiego 9, 80-313 Gdańsk Тэл. 58 341 00 26	Час працы: Панядзелак: 08: 30-12: 00, 13: 00-17: 10 Аўторак: 08: 30-12: 00, 13: 00-17: 10 Серада: 08: 30-12: 00, 13: 00-17: 10 Чацвер: 08: 30-12: 00, 13: 00-17: 10 Пятніца: 08: 30-12: 00, 13: 00-17: 10 Субота, нядзеля: зачынена

Амбасада Народнай Рэспублікі Бангладэш	ul. Wiertnicza 107 02-952 Warszawa Тэл. 22 550 06 10	Час працы: Панядзелак: 9.00-17.00 Аўторак: 9.00-17.00 Серада: 9.00-17.00 Чацвер: 9.00-17.00 Пятніца: 9.00-17.00 Субота, нядзеля: зачынена
---	--	--

Падтрымка няўрадавых арганізацый

У выпадку якіх-небудзь сумневаў ці незразумелых працэдур, варта звярнуцца да арганізацый, якія прадстаўляюць бясплатныя юрыдычныя парады і кансультацыі імігрантам. Няўрадавыя арганізацыі вельмі часта таксама прадстаўляюць бясплатную псіхалагічную падтрымку, арганізуюць семінары для імігрантаў, а таксама інтэграцыйныя мерапрыемствы і курсы польскай мовы.

У Трыгарадзе дзейнічаюць дзве НДА, прызначаныя для імігрантаў:

Nazwa	Adres	Kontakt
Цэнтр падтрымкі імігрантаў і імігрантак	ul. Gdyńskich Kosynierów 11/1, Гданьск	centrum@cwii.org.pl ; www.facebook.com/cwiitrojmiasto/
Цэнтр інтэграцыі і падтрымкі замежнікаў у Сопаче	ul. Młyńska 11, Сопат	tel. 504 943 910

Калі падазраеце, што вас дыскрымінуюць, ставяцца несправядліва або ўжываюць іншыя формы гвалту ці знявагі, можаце скарыстаць ананімную дапамогу у Цэнтры падтрымкі імігрантаў і імігрантак. Адвакаты з CWII чакаюць вас кожную апошнюю пятніцу месяца ў 16.30 па вул. Gdyńskich Kosynierów 11 у Гданьску. Вы таксама можаце напісаць: help@cwii.org.pl

(+dodać JPG/PDF z plakatami watchdoga po rosyjsku/angielsku)

**do uzupełnienia przez powiat:
інфармацыя пра НДА ў вашым рэгіёне і іх прапановы (у тым ліку пра курсы польскай мовы)**

8.5 Важныя кантакты / карысныя спасылкі:

do uzupełnienia przez powiat:

Instytucja	Adres	Kontakt
Паморскае Ваяводскае Упраўленне ў Гданьску	ul. Okopowa 21/27 Gdańsk	www.gdansk.uw.gov.pl/dla-klienta/cudzoziemcy
Гарадское Упраўленне ў Гданьску	ul. Nowe Ogrody 8/12 Gdańsk	www.gdansk.pl
Гарадское Упраўленне ў Сопаце	ul. T. Kościuszki 25/27 Sopot	www.miasto.sopot.pl
Гарадское Упраўленне ў Гдыні	Al. Marszałka Piłsudskiego 52/54 Gdynia	www.gdynia.pl
Гданьскае Бюро па Працаўладкаванні	ul. 3 Maja 9 Gdańsk	www.gup.gdansk.pl/
Цэнтр падтрымкі імігрантаў і імігрантак	ul. Gdyńskich Kosynierów 01/11 Gdańsk	www.facebook.com/cwiitrojmiasto/ www.cwii.org.pl
Цэнтр інтэграцыі і падтрымкі замежнікаў у Сопаце	ul. Młyńska 11 Sopot	www.facebook.com/sciawc/

Вэб-сайты:	www.pomocprawna.org	www.forummigracyjne.org
www.ocalenie.org.pl	www.interwencjaprawna.pl	www.fds.org.pl
www.emic.com.pl	www.facebook.com/cwiitrojmiasto	www.migrant.info.pl

9. Важныя даты і святы

Важныя даты і святы:

- 1 студзеня - Новы год, выхадны дзень
- 6 студзеня - свята Трох Каралёў, выхадны дзень
- апошняя нядзеля сакавіка - змена часу з зімовага на летні
- 1 траўня - Дзень працы, выхадны дзень
- 3 траўня - Дзень Канстытуцыі 3 траўня, выхадны дзень
- 15 мая - Пяцідзсятніца, выхадны дзень
- 26 мая - Дзень маці
- 23 чэрвеня - Дзень бацькі
- 15 жніўня - Унебаўзяцце Найсвяцейшай Панны Марыі, выхадны дзень
- 1 верасня - пачатак навучальнага года
- апошняя нядзеля кастрычніка - змена часу з летняга на зімовы
- 1 лістапада - Дзень усіх святых, выхадны дзень
- 2 лістапада - Дзень памерлых, выхадны дзень
- 11 лістапада - Дзень незалежнасці, выхадны дзень
- 6 снежня – Мікалайкі
- 24 снежня – Куцця
- 25 і 26 снежня - Каляды, выходныя дні